

MUHASEBE EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN MUHASEBE MESLEĞİNE BAKIŞ AÇILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Arş. Gör. Yusuf TEPELİ*

Arş. Gör. Burak KAYIHAN**

ÖZ

Bu çalışmanın temel amacı Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İşletme bölümünde lisans, lisansüstü, uzaktan eğitim lisans ve uzaktan eğitim lisansüstü programlarında eğitim alan öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açılarının değerlendirilmesidir. Çalışmada veri toplamak için anket tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın evreni 2014-2015 eğitim öğretim yılında Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İşletme bölümünde eğitim gören 938 öğrencidir. Geçerli olan 360 anket değerlendirilmeye alınmıştır. Elde edilen sonuçlara göre işletme öğrencilerinin muhasebe mesleğine yönelmelerine etki eden dersler ve faktörler, öğrencilerin demografik özelliklerine göre değerlendirilmiştir. Mesleğe yönelmeye etki eden muhasebe derslerinin ve faktörlerin, öğrencilerin demografik özelliklerine göre farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Muhasebe Mesleği, Meslek Seçimi, Muhasebe Dersleri.

Jel Sınıflandırması: J24, M41, M49

EVALUATION OF ACCOUNTING EDUCATION STUDENTS' VIEWPOINTS TO ACCOUNTING PROFESSION: THE SAMPLE OF MUĞLA SITKI KOÇMAN UNIVERSITY

ABSTRACT

The main objective of this study is evaluation of the students' viewpoints to the accounting profession in graduate, undergraduate, distance education undergraduate and distance education graduate programs at business administration department of Muğla Sıtkı Koçman University. In this study, the questionnaire technique was used to collect data. The population of the research is 938 students at business administration department of Muğla Sıtkı Koçman University in 2014-2015 academic year. 360 valid questionnaires were evaluated. According to the results, affecting factors and lessons front to the accounting profession of business administration students was evaluated according to students' demographic characteristics. It is observed that factors and accounting lessons affect front to the profession vary dependent on students' demographic characteristics.

Key Words: Accounting Profession, Occupation Selection, Accounting Lessons

Jel Classification: J24, M41, M49

*Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü, yusuftepeli@mu.edu.tr

** Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü, burakkayihan@mu.edu.tr

1.GİRİŞ

Bireylerin yaşamlarında en önemli kararlarından birisi meslek seçimidir. Sözü edilen kararın verilmesi; kişinin değer yargıları, ilgi ve inançları gibi birçok faktörden etkilenen karmaşık bir süreçtir. Mevcut bilgi birikimlerinin, kişisel ilgilerinin, sahip oldukları değerlerin, elde edebilecekleri tatmin ve kişisel özelliklerin meslek seçiminde bireyleri etkilediği görülmektedir. Bunların yanı sıra sosyoekonomik durum ve aile gibi faktörlerin de meslek seçiminde ülkeler ve kültürler arasında farklılık göstermekle birlikte, önemli rol oynadıkları görülmektedir (Gökgöz ve Zeytin, 2012: 68).

Nitelikli öğrencilerin muhasebe mesleğine katılımını sağlamak için, öncelikle, potansiyel adayların meslek tercihini olumlu ve/veya olumsuz etkileyen faktörler tanımlanmalıdır. Bu faktörlerden yola çıkarak gerekli iyileştirmeler yapılmak suretiyle öğrencilerin muhasebe mesleğini daha fazla tercih eder hale getirmek mümkün olacaktır.

Bu çalışmada, meslek seçiminde etkili faktörler açısından öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açıları değerlendirilmiş ve öğrenci özellikleri açısından farklılıklar ortaya konmuştur. Çalışma dört bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde, Türkiye'deki muhasebe mesleğiyle ilgili özet bilgi verilmiştir. İkinci bölümde konuyla ilgili literatür taraması yapılmıştır. Üçüncü bölümde araştırma yöntemi ve bulguları sunularak, son bölümde ise genel değerlendirme yapılmıştır.

2. MUHASEBE MESLEĞİ

Modern anlamda işletme faaliyetleri her geçen gün daha karmaşık bir hal almaktadır. Bu karmaşıklık içinde alınan bilgiler, hem işletme yöneticilerini, hem üçüncü kişileri, hem de kamuyu ilgilendirmektedir. İşletme yöneticileri kadar bütün bu gruplar da işletmenin içinde bulunduğu durum ve faaliyetleri yakından takip etme ve en doğru mali bilgiler elde etme ihtiyacı duyarlar. İşte gerek işletme yöneticilerinin, gerekse diğer grupların ihtiyaç duydukları bu bilgileri muhasebe sağlamaktadır (Kavak, 2006:3). Uzmanlık gerektiren ve bünyesinde birçok zorluğu barındıran muhasebe mesleğinin seçilmesinde birçok kişisel, çevresel, karakteristik ve mesleğe özgü faktörler mevcuttur (Can, Karaca ve Gökgöz, 2010:2). Muhasebe mesleği; bilgi ve yeterliliğin yanı sıra bazı etik değerlere de sahip olmayı gerektiren bir meslektir. Muhasebe mesleği, bilindiği üzere, ülkelerin ekonomik yapısını oluşturan özel ve kamu işletmelerinin muhasebe ve denetim ile ilgili tüm iş ve işlemlerinin yasalara, kurallara, ilkelere, standartlara ve yöntemlere dayalı olarak tarafsız, nesnel, sır tutar ve güvenilir bir tutumla gerçekleştirilmesini sağlayan bir iş alanıdır. Muhasebe mesleği ekonomik, sosyal, finansal ve teknolojik alanlarda ortaya çıkan değişikliklerle birlikte artan oranda önem kazanmaya başlamış ve günümüzde toplum ve ticaret hayatı içinde oldukça etkili bir konuma gelmiştir (Gökgöz ve Zeytin, 2012: 69). Söz konusu mesleğin zaman içinde kazandığı önem ve saygınlığın; mesleğin tercih edilme sebepleri arasında yer alan önemli faktörlerden olduğu görülmektedir (Can vd., 2010: 3).

Muhasebe ve muhasebecilik mesleği, işletmelere yönelik olarak, geçmişe yönelik sağlıklı, tam ve doğru bilgiler sunmasının yanında, bu verilerle geleceğe yönelik planların hazırlanmasında doğru

ve etkin karar alma sürecinde yol gösterici bir rol üstlenmektedir. Muhasebenin bu fonksiyonlarını etkili bir şekilde yerine getirebilmesinin ilk şartı, mesleğinin sorumluluğunu bilen, iyi eğitim almış muhasebecilerin varlığıdır. Özellikle son yıllarda ortaya çıkan skandallar, muhasebeci ve muhasebecilik mesleğinin önemini daha da arttırmıştır. Bu açıdan bakıldığında ve diğer işletme fonksiyonları ile karşılaştırıldığında muhasebe ve muhasebecilik eğitimi daha da önemli hale gelmektedir (Ekşi, Özçalıcı ve Büyükkoyunlu, 2011: 68). Muhasebe meslek mensubu, işletmelerde faaliyetlerin ve işlemlerin sağlıklı ve güvenilir şekilde işleyişini sağlama ve kaydetme, faaliyet sonuçlarını ilgili mevzuat çerçevesinde denetleme ve değerlendirmeye tabi tutarak, gerçek durumu işletme ile ilgililere tarafsız bir şekilde sunma görevlerini yerine getiren, yüksek meslekî standartlara sahip, topluma karşı sorumluluk duygusu ile hareket eden, 3568 sayılı kanunda belirtilen genel ve özel şartları taşıyan kişidir (Ayboğa, 2003: 331). Ülkemizde muhasebecilik mesleği 3568 Sayılı “Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu” ile düzenlenmiştir. Bu düzenlemenin amacı, “işletmelerde faaliyetlerin ve işlemlerin sağlıklı ve güvenilir bir şekilde işleyişini sağlamak, faaliyet sonuçlarını ilgili mevzuat çerçevesinde denetlemeye, değerlendirmeye tabi tutarak gerçek durumu ilgililerin ve resmi mercilerin istifadesine tarafsız bir şekilde sunmak ve yüksek mesleki standartları gerçekleştirmek üzere, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik meslekleri ve hizmetleri ile Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliğinin kurulmasına; teşkilat, faaliyet ve denetimlerine, organlarının seçimlerine ilişkin esasları düzenlemek” olarak ifade edilmektedir¹. Kanuna göre muhasebe meslek mensubu unvanlarının tanımı şu şekildedir (Erol ve Atmaca, 2004: 173):

Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik: Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir Ve Yeminli Mali Müşavirlerin Çalışma Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik’e göre gerçek ve tüzel kişilere ait teşebbüs ve işletmelerin, genel kabul görmüş muhasebe prensipleri ve ilgili mevzuat hükümleri gereğince defterlerini tutmak, mali tablolar ve beyannameleri ile diğer belgelerini düzenlemek ve benzeri işlerini yapmak, işletmelerin muhasebe sistemlerini kurmak ve geliştirmek; işletmecilik, muhasebe, finans ve mali mevzuatla ilgili uygulamaları düzenlemek ve bu konularda danışmanlık yapmak faaliyet alanlarını oluşturmaktadır.

Yeminli Mali Müşavirlik: Serbest muhasebeci mali müşavirlerin yaptığı danışmanlık ve denetim faaliyetleri yanında, tasdik işlemleri de yapma yetkisine sahiptir. Tasdik faaliyetleri, özellikle vergi beyannameleri ile bunların ekleri ve mali tablolarla ilgili olarak yapılmaktadır. Bununla birlikte mali tabloların ve beyannamelerin mevzuat hükümleri, muhasebe prensipleri ile muhasebe standartlarına uygunluğunu ve hesapların denetim standartlarına uygunluğunu ve hesapların denetim standartlarına göre incelendiğini tasdik etmektir.

¹ 3568 Sayılı “Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu, md.1.

5786 Sayılı Kanun'un 1. Maddesinde '1/6/1989 tarihli ve 3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanununun adı "Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu" olarak değiştirilmiştir. Bu değişiklikle Serbest Muhasebecilik unvanı kaldırılmıştır. Bir başka ifadeyle Meslek Yüksekokulu Muhasebe Programı mezunlarının meslek mensubu olabilmelerinin önü kesilmiş olmaktadır. Bu çerçevede Ticaret Liseleri'nden ve Meslek Yüksekokulları'nın muhasebe programlarından mezun olacak kişiler işletmelerde, Muhasebe Ofis Elemanı (Ön Muhasebe Elemanı) ve/ veya Muhasebe Yardımcı Elemanı pozisyonlarında istihdam edilebileceklerdir. Meslek Yüksekokul Muhasebe Programı mezunları meslek elemanı olmak istiyorlarsa öncelikle lisans tamamlamaları gerekmektedir. Meslek Yüksekokulu muhasebe mezunları Dikey Geçiş Sınavında başarılı oldukları takdirde, örgün sistemde öğrenci kabul eden İşletme ve İktisat Fakültelerinin 3. sınıfından eğitim ve öğretimlerine devam edebilmektedirler. Ayrıca açık öğretimde ilgili bölümlere sınavsız kaydedilerek lisans tamamlamaları sağlanmaktadır. Öğrencilerin meslek mensubu olabilmeleri için, Lisans tamamladıktan sonra kanun gereği staj başlatma sınavında başarılı olup 3 yıllık stajı tamamlamaları zorunludur (Albez ve Bilici, 2012: 389-390). Bununla birlikte diğer bir güncel bir gelişme ise Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirlerin Yeni Türk Ticaret Kanunu (TTK)'nin 400. Maddesi uyarınca gerekli şartları taşımaları koşuluyla "Denetçi" unvanını alarak Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) adına çalışabilmeleridir. Bağımsız olarak çalışan muhasebe meslek mensuplarının dışında kamuya bağlı olarak çalışan kamu denetçiliği, hesap uzmanlığı ve müfettişlik gibi meslekler de bulunmaktadır.

3. LİTERATÜR TARAMASI

Uluslararası literatür incelendiğinde muhasebe mesleğine bakış açılarının değerlendirildiği çalışmalar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Felton vd. (1994), Kanada'da 897 öğrenci üzerinde yaptığı çalışmada muhasebe mesleğini seçerken etkili olan faktörleri belirlemiştir. Bu faktörler, başlangıçta yüksek kazanç, uzun vadede yüksek kazanç, mesleki itibar, meslek içi mükafat ve okulda alınan muhasebe eğitimi olarak belirtilmiştir.

Byrne ve Willis (2005), İrlanda'da yaptıkları çalışmada muhasebe öğrencilerinin muhasebe mesleği ve muhasebeciler üzerine algılamalarını araştırmıştır. Buna göre öğrencilerin muhasebe mesleğini sıkıcı, kurallara bağlı ve kesin sınırlara sahip bir meslek olarak algıladıkları tespit edilmiştir.

Violette ve Pryor (2005), yaptıkları çalışmada muhasebenin meslek olarak seçiminde muhasebe derslerinin önemi üzerinde durmuştur ve muhasebe derslerinin muhasebe mesleğinin seçiminde önemli bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Danziger ve Eden (2006), İsrail'deki muhasebe öğrencilerinin kariyer tercihlerine yönelik yaptıkları çalışmada meslekle ilgili algıya ulusal ve kültürel farklılıkların da etkili olabileceğini tespit

etmişlerdir. Ayrıca muhasebe öğrencilerinin aldıkları teorik eğitim sonrası mesleğe karşı olan olumsuz bakış açılarının, yapılan staj sonrasında önemli ölçüde ortadan kalktığı sonucuna ulaşmışlardır.

Muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebeye bakış açılarını inceleyen ulusal düzeydeki çalışmalar ise aşağıdaki gibi özetlenebilir:

Erol ve Atmaca (2004), Meslek Yüksekokullarında muhasebe eğitimi alan öğrencilerin iş dünyasında muhasebe mesleğinde çalışmaya karşı tutumlarını belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe mesleğinde çalışmaya karşı tutumlarının olumlu olduğu tespit edilmiştir. Buna paralel olarak muhasebe eğitimi alan öğrencilerin muhasebe mesleğini saygın bir meslek olarak gördüğü ve gelecek kariyerlerini muhasebe alanında yapmayı planladıkları sonucu ortaya çıkmıştır.

Yayla ve Cengiz (2005), yaptıkları çalışmada meslek seçimine etki eden faktörleri incelemişler ve aile, çevre, geniş iş olanakları, yüksek kazanç gibi faktörlerin muhasebe mesleğini seçmede etkili olduğu ve öğrencilerin mesleki tercihlerinde muhasebe mesleğinin ilk sırada yer aldığı sonucuna ulaşmışlardır.

Dinç ve Karakaya (2008), işletme son sınıf öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörler açısından muhasebe mesleğini nasıl algıladığı ve öğrenci özellikleri açısından bu algılamadaki farklılıkları incelemişler ve bu faktörleri temel faktör, kazanç faktörü, çevre faktörü, kariyer beklentisi faktörü ve fayda maliyet faktörü olmak üzere beşe ayırmışlardır. Çalışmanın sonucunda muhasebe mesleğinin algılanmasında fayda-maliyet faktörü, kariyer beklentisi faktörü ve kazanç faktörünün daha belirleyici olduğu tespit edilmiştir.

Özcan vd. (2009), çalışmalarında Meslek Yüksek Okulları'nda yetişen Muhasebe Bölümü elemanlarının "Muhasebecilik" mesleğine bakış açıları ve bağlı buldukları Meslek Yüksek Okulu'nun bu mesleğe olan katkısından ne derece memnun olduklarını incelemişlerdir. Araştırmaya dahil olan öğrenciler muhasebe mesleğine olumlu yönde yaklaşmışlardır. Buna göre öğrencilerin öğrenim gördükleri programdan memnun kaldıkları, eğitimlerinin iş bulmada önemli katkılar sağlayacağı ve toplumun mesleğe bakışının pozitif yönde olduğunu tespit etmişlerdir.

Çelenk vd. (2010), Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümünde lisans ve lisansüstü (yüksek lisans ve doktora) eğitimi alan öğrencilerin muhasebe eğitimi üzerine bakış açılarını ölçmeye yönelik bir çalışma yapmışlardır. Elde edilen verilere göre muhasebe alanına olumlu bakış açısında, eğitim döneminde aldıkları muhasebe derslerinin, hocalarının, iş bulma imkanının yüksek olmasının etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Albez ve Bilici (2012), yaptıkları çalışmalarında meslek yüksekokullarındaki muhasebe ve vergi bölümü öğrencilerinin muhasebe mesleğine bakış açılarını belirlemeyi amaçlamışlardır. Çalışmada öğrencilerin %66'sının meslek elemanı olmak istediği, bu öğrencilerin de %60'ının lisans tamamlayıp

muhasebe meslek mensubu olmak istediği belirlenmiştir. Diğer taraftan, 2008 yılında 3568 sayılı kanunda yapılan değişiklikle serbest muhasebeci unvanının kaldırılması bu programlarda okuyan öğrencilerin meslek mensubu olma isteklerini azaltmadığını saptamışlardır.

Küçük (2013), çalışmasında mali müşavir (SMMM) olmak isteyen öğrencilerin kariyer tercihinde anlamlı göreceli eğilimler gösteren faktörleri ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Çalışmada kullanılan analiz yöntemi, Planlanmış Davranış Teorisinin (PDT) inanç bazlı ölçüm tekniğine dayandırılmıştır. Çalışmanın bulgularına göre; SMMM olma niyetindeki katılımcıların SMMM mesleğini, toplumda saygın ve prestijli kabul edilmesi, işsiz kalma ihtimalinin (riskinin) düşük olması, çalışma saatlerinin esnek olması ve mali işlerle uğraştırmayı gerektirmesi açısından İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) kapsamındaki diğer mesleklerden daha avantajlı gördükleri anlaşılmıştır.

4. MUHASEBE EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN MUHASEBE MESLEĞİNE BAKIŞ AÇILARININ DEĞERLENDİRİLMESİ: MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

4.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İşletme Bölümünde lisans, lisansüstü, uzaktan eğitim lisans ve uzaktan eğitim lisansüstü programlarında eğitim alan öğrencilerin muhasebe mesleğine bakış açılarının değerlendirilmesidir.

4.2. Araştırmanın Yöntemi ve Kapsamı

Araştırmamızda veri toplamak için anket tekniği uygulanmıştır. Anket üç bölümden oluşmakta ve toplam 46 soru yer almaktadır. Birinci bölüm, öğrencilerin demografik özelliklerini belirlemeye yönelik olup, 10 sorudan oluşmaktadır. İkinci bölümde, öğrencilerin İşletme Bölümünde muhasebeyle ilgili aldıkları derslerin mesleğe yönelmedeki etkisini ölçen 9 dersten oluşmaktadır. Üçüncü ve son bölümü ise mesleğe yönelmedeki etkiyi ölçen, 27 ifadeden elde edilen 5 faktör oluşturmaktadır. Bu 5 faktör, genel olarak, Felton ve diğerleri (1994) ve Ahmed ve diğerleri (1997) tarafından yapılan çalışmalardan yararlanılarak Dinç ve Karakaya (2008) tarafından oluşturulmuştur. Öğrencilerin İşletme Bölümünde muhasebeyle ilgili aldıkları derslerin mesleğe yönelmedeki etkisini ölçen 9 derse verilecek cevaplar için 5'li Likert Ölçeği kullanılmıştır. Söz konusu 5'li Likert Ölçeği; etki derecesi; (1) Çok Olumsuz, (2) Olumsuz, (3) Ne Olumlu Ne Olumsuz, (4) Olumlu ve (5) Çok Olumlu ifadelerinden meydana gelmektedir. Anket formundaki muhasebe mesleğine yönelmeyi ölçen 27 ifadeden oluşan üçüncü bölümdeki sorulara verilecek cevaplar için 5'li Likert Ölçeği kullanılmıştır. Söz konusu 5'li Likert Ölçeği; katılma derecesi (1) Kesinlikle Katılmıyorum, (2) Katılmıyorum, (3) Kararsızım, (4) Katılıyorum ve (5) Kesinlikle Katılıyorum ifadelerinden meydana gelmektedir.

Anket sonuçlarının değerlendirilmesinde SPSS 20 paket programı kullanılmıştır. Elde edilen muhasebe mesleğine yönelmedeki etkinin değerlendirilmesine ilişkin verilerin güvenilirliği için

hesaplanan Cronbach Alfa değeri % 93,4 olarak belirlenmiştir. Sosyal bilimler alanındaki araştırmalarda minimum güvenilirlik düzeyinin % 70 olması yeterli kabul edildiğinden, geliştirilen anket sorularının geçerlidir ve uygulanmıştır.

Araştırmanın evrenini Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İşletme Bölümünde lisans, lisansüstü, uzaktan eğitim (uzem) lisans ve uzaktan eğitim (uzem) lisansüstü programlarında eğitim alan 938 öğrenci oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin tümüne ulaşmak mümkün olmadığından, seçilen kolayda örnekleme kapsamında hazırlanan anket formunun yüz yüze uygulanmasıyla 360 adet geçerli anket toplanmıştır. % 95 güven aralığında ve örnekleme hatası % 5 olduğunda, ana kütle büyüklüğü 938 iken örnek hacminin en az 273 olması gerekmektedir. Bu doğrultuda araştırmamızın örnekleme büyüklüğü (360), ana kütle temsil etmektedir.

Çalışmamızda öncelikle demografik bulgular için frekans analizi yapılmış ve derslerle faktörlerin ortalamaları saptanarak öğrencilerin mesleğe yönelmesine etki dereceleri ortaya konmuştur. Daha sonra muhasebe mesleğine yönelmeye etki eden faktörlerle İşletme Bölümü öğrencilerinin demografik özellikleri arasındaki farklılıkları tespit etmek için hipotezler kurularak t testi ve ANOVA testi (tek yönlü varyans analizi) kullanılmıştır. Gruplar arasındaki farklılıklara bakılırken hangi testlerin kullanılacağını belirlemek için öncelikle varyansların homojenliğine bakılarak varyansları homojen dağılanlar için Scheffe testi, homojen dağılmayanlar için Tamhane testi kullanılmıştır. Son olarak ise araştırma kapsamındaki İşletme Bölümü öğrencilerinin demografik özelliklerine göre Crosstabs analiziyle çapraz tabloları ortaya konarak ulaşılan bulgular yorumlanmıştır.

4.3. Araştırmanın Bulguları

Araştırma katılımcılarının demografik özellikleri ve analizler neticesinde elde edilen bulgular aşağıda açıklanmıştır.

4.3.1. Demografik Bulgular

Araştırmamıza 360 öğrenci katılmıştır. Ankete katılan öğrencilerin demografik özellikleri hakkındaki bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Öğrencilerin Demografik Bilgileri

		Frekans	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	150	41,7
	Erkek	210	58,3
Yaş	20-24	262	72,8
	25-30	73	20,3
	31-36	25	6,9
Lise Türü	Düz Lise	193	53,6
	Anadolu Lisesi	89	24,7
	Süper Lise	23	6,4
	Meslek Lisesi	42	11,7
	Diğer	13	3,6
Öğrenim Türü	Lisans	245	68,1
	Uzlem Lisans	61	16,9
	Lisansüstü	33	9,2
	Uzlem Lisansüstü	21	5,8
Muhasebe Alanına İlk Yönelim Dönemi	Lise	42	11,7
	Ön Lisans	78	21,7
	Lisans	240	66,7
Muhasebe Alanında Çalışmayı Düşündüğü Sektör	Eğitim(Akademik Kariyer)	54	15,0
	Kamu Sektörü	79	21,9
	Özel Sektör	110	30,6
	Muhasebe Alanında Çalışmayacağım	117	32,5
Muhasebe Denilince Akla Gelen İlk Meslek	Denetçi	23	6,4
	Mali Müşavir	259	71,9
	Hesap Uzmanı	36	10,0
	Müfettiş	24	6,7
	Diğer (Akademik Personel)	18	5,0
Muhasebe Mesleğinde Çalışan Yakın Tanıdık	Var	201	55,8
	Yok	159	44,2
Muhasebe Mesleğini Seçmede Etkili Tanıdık	Var	120	33,3
	Yok	240	66,7
Aktiviteye Katılma	Kurs	44	12,2
	Toplantı ve Eğitim Semineri	91	25,3
	Konferans	46	12,8
	Çalışma Grubu	179	49,7
Muhasebe Alanındaki Değişimleri Takip Etme	Evet	130	36,1
	Hayır	230	63,9

Yapılan frekans analizi sonucuna göre en dikkat çekici bulgular; mezun olunan lise türüne göre araştırmaya katılan öğrencilerin 193 tanesi (%53,6) Düz Lise mezunu olduğu, 179 öğrencinin (%49,7) aktivite olarak daha çok çalışma grubunda yer aldıkları, 259 öğrencinin (%71,9) muhasebe denilince akıllarına gelen ilk mesleğin Mali Müşavirlik olduğudur. Ayrıca öğrencilerin 240'ının (%66,7) muhasebe alanına ilk yöneliminin Lisans düzeyinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin 230'unun (%63,9) muhasebe alanındaki değişimleri takip etmediği ve 117 öğrencinin (%32,5) muhasebe alanında çalışmayı düşünmediği sonucu da tespit edilmiştir.

Tablo 2: Derslerin Ortalamaları ve Standart Sapmaları

DERSLER	Ortalama	Standart Sapma
Finansal Muhasebe (Genel Muhasebe)	3,98	1,043
Dönem Sonu Muhasebe İşlemleri (Envanter Bilanço)	3,41	1,153
Finansal Tablolar Analizi	3,31	1,075
Maliyet Muhasebesi	3,79	1,216
Yönetim Muhasebesi	3,68	1,168
Şirketler Muhasebesi	3,23	1,170
Bilgisayarlı Muhasebe	3,21	1,191
Muhasebe Denetimi	3,13	1,125
Diğer	3,01	0,818

Öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelmelerinde en etkili olan dersin 3,98 ortalama ile Finansal Muhasebe (Genel Muhasebe), en etkisiz olan dersin ise 3,01 ortalama diğer derslerle (Stratejik Maliyet Yönetimi, Maliyet Analizi ve Bütçeleme, Sektörel Muhasebe Uygulamaları, vb.) 3,13 ortalama ile Muhasebe Denetimi dersi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 3: Muhasebe Mesleği ile İlgili İfadelerin Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Faktörler	Unsurlar	Ortalama	Standart Sapma
Temel Faktör	Entelektüel bir meslektir.	3,39	1,099
	Dinamik bir meslektir.	3,67	1,134
	Yaratıcılığı ön plana çıkaran bir meslektir.	3,09	1,179
	Bağımsız çalışmaya izin veren bir meslektir.	3,58	1,166
	Toplumda saygınlığı olan bir meslektir	3,56	1,057
Kazanç Faktörü	İş bulma potansiyeli fazla olan bir meslektir.	3,69	0,971
	İş güvencesi olan bir meslektir.	3,58	1,015
	Uzun yıllar yüksek gelir elde edilebilecek bir meslektir.	3,61	1,004
	Meslek esnek yapıya sahiptir.	3,54	0,995
Çevre Faktörü	Fırsatlar yaratan bir meslektir.	3,57	1,032
	Aile etkisi	3,03	1,146
	Hocaların etkisi	3,45	1,101
	Yazılı ve görsel medyanın etkisi	2,86	1,043
	Arkadaş çevresinin etkisi	2,91	1,086
	Akraba çevresinin etkisi	2,98	1,094
	Önceki iş tecrübelerinin etkisi	3,18	1,136
	Yüksek lisans ve akademik kariyer isteği	3,43	1,171
Kariyer Beklentisi Faktörü	Kendini daha iyi tanıtabileceği bir meslek olması	3,29	1,136
	İlk yıllarda mesleğin fırsatlarla dolu olması	3,31	1,067
	İşletmelere dinamik bir danışmanlık verilebilmesi	3,56	0,957
	Güvenilen bir danışman olması	3,61	0,956
Fayda Maliyet Faktörü	İşletmelerde üst düzey yönetici olarak çalışma	3,70	0,984
	İşin ilk yıllarında dinlenme fırsatlarının az olması	3,64	0,966
	Tecrübe kazanmanın uzun yıllar alması	3,85	0,988
	İlk yıllarda kazancın nispeten az olması	3,75	0,989
	Mesleğin monoton bir imaja sahip olması	3,67	1,087
	İş yükünün çok fazla olması	3,90	1,020

Tablo 3'te yer alan muhasebe mesleğine yönelmeyle ilgili ifadelerin ortalamaları incelendiğinde en yüksek ortalamalara sahip üç ifade sırasıyla iş yükünün çok fazla olması (3,90), tecrübe kazanmanın uzun yıllar alması (3,85), ilk yıllarda kazancın nispeten az olmasıdır(3,75). En düşük ortalamalara sahip üç ifade ise sırasıyla yazılı ve görsel medyanın etkisi (2,86), arkadaş çevresinin etkisi (2,91), akraba çevresinin etkisidir (2,98).

Tablo 4: Faktörlerin Ortalamaları ve Standart Sapmaları

DERSLER	Ortalama	Standart Sapma
Temel Faktör	3,4572	0,87818
Kazanç Faktörü	3,6006	0,78047
Çevre Faktörü	3,1403	0,79053
Kariyer Beklentisi Faktörü	3,5431	0,81265
Fayda Maliyet Faktörü	3,7606	0,74077

Tablo 4'te beş faktörün ortalama değerlere göre yapılan sıralamaları yer almaktadır. Faktörlerin sıralaması sırasıyla fayda-maliyet faktörü, kazanç faktörü, kariyer beklentisi faktörü, temel faktör ve çevre faktörü şeklindedir. Buna göre öğrenciler açısından muhasebe mesleğine yönelmede fayda-maliyet faktörünün en önemli faktör olduğu ve sonrasında kazanç ve kariyer beklentisi faktörlerinin yer aldığı sonucu tespit edilmiştir.

4.3.2. Demografik Özelliklerle Muhasebe Mesleğine Yönelmeye Etki Eden Faktörlerin İlişkisi

Bu bölümde muhasebe mesleğine yönelmeye etki eden faktörlerle işletme bölümü öğrencilerinin demografik özellikleri arasındaki farklılık incelenmiştir. Bu doğrultuda her faktör için, o faktörü oluşturan muhasebe mesleğine yönelmeye etki eden ifadeler verilen cevapların ortalamaları bulunmuştur. Daha sonra da analiz için t testi ve ANOVA testi (tek yönlü varyans analizi) kullanılmıştır. Gruplar arasındaki farklılıklara bakılırken hangi testlerin kullanılacağını belirlemek için öncelikle varyansların homojenliğine bakılmıştır. Varyansları homojen dağılanlar için ($p < 0,05$) Scheffe testi, homojen dağılmayanlar için ($p > 0,05$) Tamhane testi tercih uygulanmıştır.

Parametrik testler arasında yer alan testlerden, t testi; iki bağımsız örneklem ortalamaları arasındaki farkın; ANOVA testi ise, bağımsız üç veya daha fazla örneklem ortalaması arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını sınamak amacıyla geliştirilmiştir (Bayram, 2004: 80-99). Bu doğrultuda analizler aşağıdaki gibi yapılmıştır.

Hipotez 1: Öğrencilerin cinsiyeti açısından, muhasebe mesleği seçim faktörlerine katılım düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

Tablo 5: Cinsiyet Değişkenine Göre Faktörlere Olan Katılım Düzeyindeki Farklılıklar

Faktörler	Cinsiyet	Ortalama	t	Karar
Temel Faktör	Kadın	3,4147	-0,777	Ret
	Erkek	3,4876		
Kazanç Faktörü	Kadın	3,6133	0,262	Ret
	Erkek	3,5914		
Çevre Faktörü	Kadın	3,1158	-0,495	Ret
	Erkek	3,1577		
Kariyer Beklentisi Faktörü	Kadın	3,5033	-0,783	Ret
	Erkek	3,5714		
Fayda-Maliyet Faktörü	Kadın	3,7493	-0,243	Ret
	Erkek	3,7686		

Cinsiyet değişkenine göre muhasebe mesleği seçim faktörlerine katılım düzeyinde farklılık olup olmadığı t testiyle analiz edilmiştir. Tablo 5'te gösterilen analiz sonuçlarına göre cinsiyet değişkenleri arasında tüm faktörler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilerek Hipotez 1 reddedilmiştir.

Hipotez 2: Öğrencilerin yaş grupları açısından, muhasebe mesleği seçim faktörlerine katılım düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

Tablo 6: Yaş Grupları Değişkenine Göre Faktörlere Olan Katılım Düzeyindeki Farklılıklar

Faktörler	Yaş Grupları	Ortalama	F	p	Karar	Fark
Temel Faktör	20-24	3,3710	5,324	0,005	Kabul	20-24 ile 31-36 Arası
	25-30	3,6329				
	31-36	3,8480				
Kazanç Faktörü	20-24	3,6023	0,425	0,654	Ret	-
	25-30	3,5534				
	31-36	3,7200				
Çevre Faktörü	20-24	3,1169	1,173	0,311	Ret	-
	25-30	3,1455				
	31-36	3,3700				
Kariyer Beklentisi Faktörü	20-24	3,5181	1,376	0,254	Ret	-
	25-30	3,5445				
	31-36	3,800				
Fayda-Maliyet Faktörü	20-24	3,7382	0,547	0,579	Ret	-
	25-30	3,8000				
	31-36	3,8800				

Yaş grupları değişkenine göre muhasebe mesleği seçim faktörlerine katılım düzeyinde farklılık olup olmadığı Anova testiyle analiz edilmiştir. Tablo 6'da gösterilen analiz sonuçlarına göre yaş grupları değişkenleri arasında temel faktör açısından Hipotez 2 kabul edilirken, diğer faktörler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilerek Hipotez 2 reddedilmiştir.

Temel faktöre göre bu fark 20-24 ile 31-36 arasındaki yaş gruplarından kaynaklanmaktadır. 20-24 yaş grubunun ortalaması $\bar{X} = 3,3710$ ve 31-36 yaş grubunun ortalaması $\bar{X} = 3,8480$ 'dir. Temel faktör açısından 20-24 yaş grubundakilerin 31-36 yaş grubuna göre muhasebe mesleğine yönelme derecesinin daha düşük olduğu saptanmıştır.

Hipotez 3: Öğrencilerin öğrenim türleri açısından, muhasebe mesleği seçim faktörlerine katılım düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

Tablo 7: Öğrenim Türleri Değişkenine Göre Faktörlere Olan Katılım Düzeyindeki Farklılıklar

Faktörler	Öğrenim Türleri	Ortalama	F	p	Karar	Fark
Temel Faktör	Lisans	3,4122	4,846	0,003	Kabul	Uzem Lisans ile Uzem Lisansüstü Arası
	Uzem Lisans	3,2918				
	Lisansüstü	3,7758				
	Uzem Lisansüstü	3,9619				
Kazanç Faktörü	Lisans	3,6049	1,001	0,392	Ret	-
	Uzem Lisans	3,5016				
	Lisansüstü	3,7879				
	Uzem Lisansüstü	3,5429				
Çevre Faktörü	Lisans	3,0719	2,690	0,046	Ret	-
	Uzem Lisans	3,1824				
	Lisansüstü	3,4053				
	Uzem Lisansüstü	3,3988				
Kariyer Beklentisi Faktörü	Lisans	3,4837	2,655	0,048	Kabul	Lisans ile Uzem Lisansüstü Arası
	Uzem Lisans	3,5656				
	Lisansüstü	3,6742				
	Uzem Lisansüstü	3,9643				
Fayda - Maliyet Faktörü	Lisans	3,7665	1,017	0,385	Ret	-
	Uzem Lisans	3,6361				
	Lisansüstü	3,8909				
	Uzem Lisansüstü	3,8476				

Öğrenim türleri değişkenine göre muhasebe mesleği seçim faktörlerine katılım düzeyinde farklılık olup olmadığı Anova testiyle analiz edilmiştir. Tablo 7’de gösterilen analiz sonuçlarına göre öğrenim türü değişkenleri arasında temel faktör ve kariyer beklentisi faktörü açısından Hipotez 3 kabul edilirken, diğer faktörler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilerek Hipotez 3 reddedilmiştir.

Temel faktöre göre bu fark Uzem Lisans ile Uzem Lisansüstü gruplarından kaynaklanmaktadır. Uzem Lisans grubunun ortalaması $\bar{X} = 3,2918$ ve Uzem Lisansüstü grubunun ortalaması $\bar{X} = 3,9619$ ’dur. Temel faktör açısından Uzem Lisans grubundakilerin Uzem Lisansüstü grubuna göre muhasebe mesleğine yönelme derecesinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Kariyer beklentisi faktörüne göre bu fark Lisans ile Uzem Lisansüstü gruplarından kaynaklanmaktadır. Lisans grubunun ortalaması $\bar{X} = 3,4837$ ve Uzem Lisansüstü grubunun ortalaması $\bar{X} = 3,9643$ ’tür. Kariyer beklentisi faktörü açısından Lisans grubundakilerin Uzem Lisansüstü grubuna göre muhasebe mesleğine yönelme derecesinin daha düşük olduğu saptanmıştır.

Hipotez 4: Öğrencilerin çalışmayı düşündüğü sektör açısından, muhasebe mesleği seçim faktörlerine katılım düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır.

Tablo 8: Çalışmayı Düşündüğü Sektör Değişkenine Göre Faktörlere Olan Katılım Düzeyindeki Farklılıklar

Faktörler	Çal.Düş.Sektör	Ortalama	F	p	Karar	Fark
Temel Faktör	Eğitim(Ak.Kariyer)	3,6556	13,547	0,000	Kabul	Muh.Al.Çalışmayacağım ile Diğer Sektörler Arası
	Kamu Sektörü	3,6329				
	Özel Sektör	3,6636				
	Muh.Al.Çalışm.	3,0530				
Kazanç Faktörü	Eğitim(Ak.Kariyer)	3,9000	11,365	0,000	Kabul	Muh.Al.Çalışmayacağım ile Diğer Sektörler Arası
	Kamu Sektörü	3,6709				
	Özel Sektör	3,7400				
	Muh.Al.Çalışm.	3,2838				
Çevre Faktörü	Eğitim(Ak.Kariyer)	3,4653	11,304	0,000	Kabul	Muh.Al.Çalışmayacağım ile Eğitim(Akademik Kariyer) ve Özel Sektör Arası
	Kamu Sektörü	3,1171				
	Özel Sektör	3,3148				
	Muh.Al.Çalışm.	3,8419				
Kariyer Beklentisi Faktörü	Eğitim(Ak.Kariyer)	3,7731	10,348	0,000	Kabul	Muh.Al.Çalışmayacağım ile Diğer Sektörler Arası
	Kamu Sektörü	3,5886				
	Özel Sektör	3,7364				
	Muh.Al.Çalışm.	3,2244				
Fayda - Maliyet Faktörü	Eğitim(Ak.Kariyer)	3,9815	4,585	0,004	Kabul	Muh.Al.Çalışmayacağım ile Eğitim(Akademik Kariyer) Arası
	Kamu Sektörü	3,8278				
	Özel Sektör	3,8036				
	Muh.Al.Çalışm.	3,5726				

Çalışmayı düşündüğü sektör değişkenine göre muhasebe mesleği seçim faktörlerine katılım düzeyinde farklılık olup olmadığı Anova testiyle analiz edilmiştir. Tablo 8’de gösterilen analiz sonuçlarına göre çalışmayı düşündüğü sektör değişkenleri arasında tüm faktörler açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilerek Hipotez 4 kabul edilmiştir.

Temel faktöre göre bu fark, muhasebe alanında çalışmayacağım grubu ile eğitim (akademik kariyer), kamu sektörü ve özel sektör gruplarından kaynaklanmaktadır. Muhasebe alanında çalışmayacağım grubunun ortalaması $\bar{X} = 3,0530$, eğitim (akademik kariyer) grubunun ortalaması $\bar{X} = 3,6556$, kamu sektörü grubunun ortalaması $\bar{X} = 3,6329$ ve özel sektör grubunun ortalaması $\bar{X} = 3,6639$ ’dur. Temel faktör açısından muhasebe alanında çalışmayacağım grubundakilerin diğer gruplara göre muhasebe mesleğine yönelme derecesinin daha düşük olduğu saptanmıştır.

Kazanç faktörüne göre bu fark, muhasebe alanında çalışmayacağım grubu ile eğitim (akademik kariyer), kamu sektörü ve özel sektör gruplarından kaynaklanmaktadır. Muhasebe alanında çalışmayacağım grubunun ortalaması $\bar{X} = 3,2838$, eğitim (akademik kariyer) grubunun ortalaması $\bar{X} = 3,9000$, kamu sektörü grubunun ortalaması $\bar{X} = 3,6709$ ve özel sektör grubunun ortalaması $\bar{X} = 3,7400$ ’dür. Kazanç faktörü açısından muhasebe alanında çalışmayacağım grubundakilerin diğer gruplara göre muhasebe mesleğine yönelme derecesinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Çevre faktörüne göre bu fark, muhasebe alanında çalışmayacağım grubu ile eğitim (akademik kariyer) ve özel sektör gruplarından kaynaklanmaktadır. Muhasebe alanında çalışmayacağım grubunun ortalaması $\bar{X} = 2,8419$, eğitim (akademik kariyer) grubunun ortalaması $\bar{X} = 3,4653$ ve özel sektör grubunun ortalaması $\bar{X} = 3,3148$ 'dir. Çevre faktörü açısından muhasebe alanında çalışmayacağım grubundakilerin diğer iki gruba göre muhasebe mesleğine yönelme derecesinin daha düşük olduğu saptanmıştır.

Kariyer beklentisi faktörüne göre bu fark, muhasebe alanında çalışmayacağım grubu ile eğitim (akademik kariyer), kamu sektörü ve özel sektör gruplarından kaynaklanmaktadır. Muhasebe alanında çalışmayacağım grubunun ortalaması $\bar{X} = 3,2244$, eğitim (akademik kariyer) grubunun ortalaması $\bar{X} = 3,7731$, kamu sektörü grubunun ortalaması $\bar{X} = 3,5886$ ve özel sektör grubunun ortalaması $\bar{X} = 3,7364$ 'tür. Kariyer beklentisi faktörü açısından muhasebe alanında çalışmayacağım grubundakilerin diğer gruplara göre muhasebe mesleğine yönelme derecesinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Fayda-maliyet faktörüne göre bu fark, muhasebe alanında çalışmayacağım grubu ile eğitim (akademik kariyer) grubunda kaynaklanmaktadır. Muhasebe alanında çalışmayacağım grubunun ortalaması $\bar{X} = 3,5726$ ve eğitim (akademik kariyer) grubunun ortalaması $\bar{X} = 3,9815$ 'tir. Fayda-Maliyet faktörü açısından muhasebe alanında çalışmayacağım grubundakilerin eğitim (akademik kariyer) grubuna göre muhasebe mesleğine yönelme derecesinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

4.3.4. Demografik Özelliklerle Muhasebe Dersleri Arasındaki Çapraz Tablo Analizi Bulguları

Bu bölümde araştırma kapsamındaki İşletme Bölümü öğrencilerinin demografik özelliklerine göre Crosstabs analiziyle çapraz tabloları ortaya konarak ulaşılan bulgular yorumlanmıştır.

Cinsiyetle muhasebe mesleğine yönelmeye etki eden muhasebe dersleri arasındaki çapraz tablo analizi sonuçlarına göre en dikkat çekici bulgular, kadınların muhasebe mesleğine yönelmesine en olumlu etki eden ders finansal muhasebe, en olumsuz etkisi olan ders ise muhasebe denetimidir. Erkeklerde ise maliyet muhasebesi dersinin çok olumlu etkisinin olduğu, finansal muhasebe dersinin de kadınlara paralel olarak olumlu etkisinin olduğu söylenebilir. Ayrıca erkeklerin muhasebe mesleğine yönelmesine en olumsuz etki eden ders kadınlarda olduğu gibi muhasebe denetimi dersidir. Bu ve diğer sonuçlar Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9: Cinsiyetle Muhasebe Dersleri Arasındaki Çapraz Tablo Analizi Sonuçları

İFADELER	Kadın		Erkek	
	Ders	İfadeye en fazla katılım sayısı	Ders	İfadeye en fazla katılım sayısı
Çok Olumlu	Finansal Muhasebe	49	Maliyet Muhasebesi	83
Olumlu	Finansal Muhasebe	62	Finansal Muhasebe	89
Ne olumlu Ne olumsuz	Diğer	103	Diğer	146
Olumsuz	Bilgisayarlı Muhasebe	30	Şirketler Muhasebesi	23
Çok Olumsuz	Muhasebe Denetimi	16	Muhasebe Denetimi	24

Öğrencilerin çalışmayı düşündüğü sektörle muhasebe mesleğine yönelmeye etki eden muhasebe dersleri arasındaki çapraz tablo analizi sonuçlarına göre en dikkat çekici bulgular, kamu sektörü ve özel sektörde çalışmayı düşünen öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelmesine en olumlu etki eden ders maliyet muhasebesi, en olumsuz etkisi olan ders ise muhasebe denetimidir. Ayrıca bilgisayarlı muhasebe dersinin her iki sektörde olumsuz etkisinin olduğu görülürken kamu sektöründe finansal muhasebe, özek sektörde ise dönem sonu muhasebe işlemleri derslerinin olumlu etkisinin olduğu görülmektedir. Eğitim (Akademik Kariyer) alanında çalışmayı düşünen öğrencilerde ise muhasebe mesleğine yönelmeye olumlu etki eden dersler finansal muhasebe ve finansal tablolar analizi dersleriyken en olumsuz etkileyen dersler muhasebe denetimi ve şirketler muhasebesi olduğu söylenebilir. Bu ve diğer sonuçlar Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10: Çalışmayı Düşündüğü Sektörle Muhasebe Dersleri Arasındaki Çapraz Tablo Analizi Sonuçları

İFADELER	Eğitim (Akademik Kariyer)		Kamu Sektörü		Özel Sektör	
	Ders	İfadeye en fazla katılım sayısı	Ders	İfadeye en fazla katılım sayısı	Ders	İfadeye en fazla katılım sayısı
Çok Olumlu	Finansal Muh.	27	Maliyet Muh.	25	Maliyet Muh.	55
Olumlu	Fin.Tablo An.	25	Finansal Muh.	38	Dönem Sonu Muh.	52
Ne olumlu Ne olumsuz	Diğer	40	Diğer	56	Diğer	73
Olumsuz	Muh. Denetimi	7	Bilgisayarlı Muh.	11	Bilgisayarlı Muh.	13
Çok Olumsuz	Şirketler Muh.	7	Muh. Denetimi	8	Muh. Denetimi	9

Öğrencilerin öğrenim türüyle muhasebe mesleğine yönelmeye etki eden muhasebe dersleri arasındaki çapraz tablo analizi sonuçlarına göre en dikkat çekici bulgular, lisanstaki öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelmesine en olumlu etki eden ders maliyet muhasebesi, en olumsuz etkisi olan ders ise bilgisayarlı muhasebedir. Uzem lisanstaki öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelmesine en olumlu etki eden ders finansal muhasebe, en olumsuz etkisi olan ders ise maliyet muhasebesidir.

Lisansüstü ve uzem lisansüstünde eğitim gören öğrencilerde ise muhasebe mesleğine yönelmeye olumlu etki eden dersler finansal muhasebe ve maliyet muhasebesi dersleriyken olumsuz etkileyen dersler finansal tablolar analizi, şirketler muhasebesi ve muhasebe denetimi dersleridir. Lisansüstü ve uzem lisansüstü eğitim türlerinde mesleğe yönelmeye olumsuz etkisi olan dersleri seçen öğrenci sayısının az olmasının sebebi olarak, bu öğrencilerin muhasebe alanında uzmanlaşmaya yönelmiş olmaları söylenebilir. Bu ve diğer sonuçlar Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11: Öğrenim Türüyle Muhasebe Dersleri Arasındaki Çapraz Tablo Analizi Sonuçları

İFADELER	Lisans		Uzem Lisans		Lisans Üstü		Uzem Lisans Üstü	
	Ders	İfadeye en fazla katılım sayısı	Ders	İfadeye en fazla katılım sayısı	Ders	İfadeye en fazla katılım sayısı	Ders	İfadeye en fazla katılım sayısı
Çok Olumlu	Maliyet Muh.	98	Finansal Muh.	16	Finansal Muh.	16	Maliyet Muh.	5
Olumlu	Finansal Muh.	103	Finansal Muh.	23	Maliyet Muh.	14	Finansal Muh.	12
Ne olumlu Ne olumsuz	Diğer	168	Diğer	40	Diğer	25	Diğer	16
Olumsuz	Bilgisayarlı Muh.	40	Maliyet Muh.	7	Fin. Tablo An.	4	Şirketler Muh.	4
Çok Olumsuz	Bilgisayarlı Muh.	30	Maliyet Muh.	11	Muh. Denetimi	1	Fin. Tablo An.	2

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi İşletme Bölümünde eğitim alan öğrencilere yapılan anket sonuçları değerlendirildiğinde, aşağıda belirtilen sonuçlara ulaşılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Genel olarak faktörler ele alındığında öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelmede fayda-maliyet faktörünün en önemli faktör olduğu, çevre faktörünün de en az öneme sahip olan faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrencilerin cinsiyet, lise türü gibi demografik değişkenleriyle faktörler arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Temel faktörün öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelmesi bakımından farklılık göstermesi; yaş, öğrenim türü ve çalışmayı düşündüğü sektör değişkenine ait gruplardan kaynaklanmaktadır. Bu gruplardan 31-36 yaş grubundakilerin 20-24 yaş grubundakilere göre, uzem lisansüstü öğrencilerinin uzem lisans öğrencilerine göre ve özel sektörde çalışmayı düşünen öğrencilerin diğer sektörlerde çalışmayı düşünen öğrencilere göre muhasebe mesleğine yönelme dereceleri daha fazladır. Buna göre muhasebe mesleğinin dinamik bir yapısının olması, bağımsız çalışmaya izin vermesi ve toplumda saygınlığı olan bir meslek olarak görülmesi söz konusu grupların temel faktör açısından mesleğe yönelmelerini en çok etkileyen unsurlardır. Temel faktör açısından mesleğe yönelme derecesi az olan gruplar için muhasebe mesleğinin genel yapısı, çalışma koşulları açısından öğrenciler

bilinçlendirilebilir. Ayrıca meslek örgütleri tarafından mesleğin prestijini artırmaya yönelik çalışmalar yapılabilir.

Kazanç faktörüne göre farklılık çalışmayı düşündüğü sektör değişkenine ait gruplardan kaynaklanmaktadır. Bu gruplardan eğitim (akademik kariyer) grubunu çalışmak istedikleri alan olarak seçen öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelme dereceleri diğer gruplara göre daha yüksektir. Buna göre öğrenciler kazanç faktörü açısından, eğitim alanında muhasebe mesleğinin daha fazla fırsatlar yaratan, iş güvencesi olan ve uzun yıllar yüksek gelir elde edebilecek bir meslek olduğunu düşünmektedirler. Kazanç faktörü açısından mesleğe yönelme derecesi az olan özel sektör ve kamu sektörü gruplarındaki muhasebe alanıyla ilgili mesleklerde maaş seviyelerinin yükseltilmesi, iş güvenliğinin ve iş bulma potansiyelinin artırılması yoluyla, öğrenciler bu sektörlerdeki muhasebeyle ilgili mesleklere daha fazla yönelebilirler.

Çevre faktörüne göre fark çalışmayı düşündüğü sektör değişkenine ait gruplardan kaynaklanmaktadır. Bu gruplardan eğitim (akademik kariyer) grubunu çalışmak istedikleri alan olarak seçen öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelme dereceleri diğer gruplara göre daha yüksektir. Buna göre çevre faktörü açısından, hocaların etkisi, yüksek lisans ve akademik kariyer isteği ve kendini daha iyi tanıtabileceği bir meslek olarak görülmesi, bu gruptaki öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelmelerinde oldukça etkilidir.

Kariyer beklentisi faktörüne göre farklılık öğrenim türü ve çalışmayı düşündüğü sektör değişkenlerine ait gruplardan kaynaklanmaktadır. Bu gruplardan uzem lisansüstü grubundakilerin lisans grubundakilere göre ve eğitim (akademik kariyer) alanında çalışmayı düşünen öğrencilerin diğer sektörlerde çalışmayı düşünen öğrencilere göre muhasebe mesleğine yönelme dereceleri daha fazladır. Üst düzey yönetici olarak çalışma ve güvenilir bir danışman olmak gibi avantajları nedeniyle kariyer beklentisi faktörü açısından bu gruplarda muhasebe mesleğine yönelme derecesi yüksektir.

Fayda-maliyet faktörüne göre farklılık muhasebe alanında çalışan tanıdık ve çalışmayı düşündüğü sektör değişkenlerine ait gruplardan kaynaklanmaktadır. Muhasebe mesleğinde çalışan tanıdığı olanlarda olmayanlara göre muhasebe mesleğine yönelme eğilimi daha yüksektir. Eğitim (akademik kariyer) alanında çalışmayı düşünen öğrencilerin muhasebe alanında çalışmayı düşünmeyen öğrencilere göre muhasebe mesleğine yönelme dereceleri daha fazladır. Her ne kadar öğrenciler, mesleğin iş yükünün fazla olduğunu ve meslekte tecrübe kazanmanın uzun yıllar aldığını düşünseler de kazancın yüksek olması, bağımsız çalışma olanağının olması ve mesleğin fırsatlarla dolu olması gibi nedenlerden ötürü fayda-maliyet faktörü açısından mesleğe bakış açıları olumludur.

Genel olarak öğrencilerin muhasebe mesleğine yönelmedikleri saptanmıştır. Bunun nedeni olarak öğrencilerin işletme eğitimi sürecinde aldıkları muhasebe derslerinin zorluğu olduğu söylenebilir. Muhasebe mesleğine yönelmeye düşünen öğrencilerin akıllarına gelen ilk mesleğin mali

müşavirlik olması, çalışmayı en fazla düşündükleri sektörün özel sektör olmasıyla paralellik göstermektedir.

KAYNAKÇA

- 3568 Sayılı “Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu”, md.1.
- Ahmed, K., Alam, K.F. ve Alam, M. (1997) “An Empirical Study of Factors Affecting Accounting Students’ Career Choice in New Zealand”, *Accounting Education*, Cilt: 6, Sayı: 4, s. 325-335.
- Albez, A. ve Bilici, N. (2012) “Meslek Yüksekokulları Muhasebe Öğrencilerinin Mesleğe Bakışları: Atatürk Üniversitesi’nde Bir Araştırma”, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:16, Sayı:3, s. 383-398.
- Ayboğa, H. (2003) “Globalleşme Sürecinde Ülkemizde Muhasebe Mesleği ve Meslek Mensuplarının Eğitimi”, *Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt:18, Sayı:1, s. 327-359.
- Bayram, N. (2004) “Sosyal Bilimlerde SPSS İle Veri Analizi”, Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Byrne M. ve P.Willes. (2005) “Irish Secondary Students’ Perceptions of The Work of An Accountant and The Accounting Profession”, *Accounting Education: An International Journal*, Cilt: 14, Sayı:4, s. 367-381.
- Can, A. V., Karaca, N. ve Gökgöz, A. (2010) “Balkan Kökenli Muhasebecilerin Muhasebe Mesleğini Seçme Nedenleri Üzerine Bir Araştırma: Sakarya İli Örneği”, 2. Uluslararası Balkanlarda Sosyal Bilimler Kongresi, Prizen-Kosova.
- Çelenk, H., Atmaca, M. ve Horasan, E. (2010) “Marmara Üniversitesi’nde Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin Muhasebe Alanına Bakış Açılarının Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma”, *Öneri Dergisi*, Cilt :9, Sayı: 33, s. 159-171.
- Danziger, N. ve Eden, Y. (2006) “Student Career Aspirations and Perceptions:The Case of Israeli Accounting Students”, *Accounting Education:An International Journal*, Cilt: 15, Sayı:2, s. 113-134.
- Dinç, E. ve Karakaya, A. (2008) “Muhasebe Mesleği Seçimini Etkileyen Faktörlere Yönelik Lisans Öğrencilerinin Algılarındaki Farklılıklar”, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 4, s. 117-136.
- Ekşi, H.İ., Özçalıcı, M. ve Büyükkoyunlu, B. (2011) “Meslek Algılanmasında Etkili Olan Faktörler: Muhasebecilik Örneği”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 52, s. 67-80.
- Erol, M. ve Atmaca, M. (2004) “Meslek Yüksekokullarında Muhasebe Eğitimi Alan Öğrencilerin İş Dünyasında Muhasebe Mesleğinde Çalışmaya Karşı Tutumları”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 24, s. 171-179.

- Felton, S., N. Burh, ve M. Northey. (1994) “Factors Influencing The Business Student’s Choice of a Career in Chartered Accountancy”, *Issues in Accounting Education*, Cilt: 9, Sayı:1, s. 131-141.
- Gökgöz, A. ve Zeytin, M. (2012) “Muhasebe Mesleğinin Seçilmesini Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi: Yalova Ve Bilecik İlleri Örneği”, *International Journal of Economic & Administrative Studies*, Cilt: 4, Sayı: 8, s. 67-85.
- Kavak, Ş. (2006), “Genel Muhasebe”, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Küçük, E. (2013) “İİBF Kapsamındaki Mesleklere Yönelik Eğilimlerin Mali Müşavir (SMMM) Olma Niyeti Üzerindeki Etkisine Yönelik Bir Araştırma” *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, Sayı: 40, s. 43-62.
- Özcan, İ., Ünal, G. F. ve Helhel, Y. (2009) “Muhasebe Programı Öğrencilerinin Cinsiyet ve Eğitim Durumunun Muhasebe Mesleğine Yönelik Tutumları ile İlişkilendirilmesi”, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 41, s. 170-181.
- Violette, G. ve C. Pryor. (2005) “The Importance of Educators and Coursework in Choosing an Accounting Career”, *The CPA Journal*, March, s. 85-97.
- Yayla, H. ve Cengiz, E. (2005) “Muhasebe Mesleğinin Tercih Edilmesinde Etkili Olan Faktörlerin Belirlenmesine Yönelik Bir Alan Çalışması: Karadeniz Teknik Üniversitesi Örneği” *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, Sayı: 3, s. 147-168.